

1. Układ sił po II wojnie światowej - notatka

1. Organizacja Narodów Zjednoczonych

a) ONZ zastąpiła Ligę Narodów. Powstała na konferencji w **San Francisco 25.04.1945 r.** Członkami założycielami było 51 państw, w tym Polska (Polska nie brała udziału w konferencji gdyż wówczas ZSRR uznawał Rząd Tymczasowy, a W. Brytania i USA rząd londyński. Dopiero po powstaniu TRJN uznanego przez wszystkich aliantów, przedstawiciel Polski zasiadł w ONZ, w październiku 1945 r.).

b) 26.04.1945 r. podpisano Kartę Narodów Zjednoczonych

- celem organizacji było
 - ✓ zapewnienie pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego,
 - ✓ rozwój współpracy politycznej, gospodarczej i kulturalnej między państwami,
 - ✓ działania na rzecz rozszerzenia zasięgu wolności,
- siedzibą został Nowy York

c) organy ONZ

- Zgromadzenie Ogólne – w jego skład wchodziły państwa członkowskie; każde posiadało 1 głos. Decyzje zapadały większością zwykłą lub 2/3. Zgromadzenie zwoływano corocznie na sesje plenarne
- Sekretariat – miał zajmować się bieżącymi sprawami, a na jego czele stał Sekretarz Generalny, który : reprezentował ONZ na zewnątrz, kierował pracami Zgromadzenia Ogólnego, zajmował się mediacją między państwami itp. Pierwszym Sekretarzem Generalnym ONZ był Trygve H. Lie (1946 – 1952) z Norwegii.
- Rada Bezpieczeństwa
 - ✓ najważniejszy organ ONZ,
 - ✓ w jej skład wchodziło 5 stałych członków (mocarstwa – USA, W. Brytania, Francja, ZSRR i Chiny , którym przysługiwało prawo weta) oraz 10 członków niestałych, wybieranych na 2-u letnią kadencję,
 - ✓ najważniejsze decyzje miały być podejmowane jednomyślnie przez członków stałych,
 - ✓ zadaniem Rady Bezpieczeństwa wydawanie zgody na wysłanie wojsk ONZ (tzw. „błękitne hełmy”) oraz wprowadzenie sankcji
- Rada Powiernicza – sprawowała kontrolę nad terytoriami powierniczymi (terytoria niesamodzielne, które ONZ miała przygotować do niepodległości),
- Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości w Hadze – miał rozstrzygać spory między państwami członkowskimi, wydawać opinie prawne,

d) ONZ w 1948 r. uchwalił Powszechną Deklarację Praw Człowieka

2. Zmiany w układzie sił w wyniku II wojny światowej

a) **dawne mocarstwa europejskie straciły na znaczeniu** – mocarstwa kolonialne Wielka Brytania i Francja zostały znacznie osłabione; rozpoczął się proces dekolonizacji ich imperiów (Indie, Indochiny)

b) nastąpił olbrzymi wzrost znaczenia ZSRR:

- ZSRR poszerzył swoje terytorium włączając w swoje granice:
 - ✓ kraje bałtyckie – Litwę, Łotwę, Estonię,
 - ✓ Besarabię i północną Bukowinę kosztem Rumunii,
 - ✓ Ruś Zakarpacką kosztem Czechosłowacji,
 - ✓ rejon Petsamo kosztem Finlandii,

- ✓ obwód kaliningradzki oddzielony od Prus, które włączono do Polski,
 - ✓ W-y Kurylskie i południowy Sachalin kosztem Japonii.
 - kraje Europy Środkowo – Wschodniej znalazły się w radzieckiej strefie wpływów, zostały podporządkowane ZSRR.
 - ZSRR okupował Niemcy wschodnie oraz część Austrii.
 - częściowo zależna od ZSRR została Finlandia, która musiała podporządkować swoją politykę zagraniczną polityce ZSRR
- c) wzrost znaczenia USA po II wojnie światowej:**
- USA po II wojnie stały się największą potęgą militarną i gospodarczą świata,
 - okupowały część Niemiec i Austrii oraz Japonię tworzyły sieć baz wojskowych na świecie,
 - USA udzielały pomocy państwom Europy Zachodniej oraz Finlandii w ramach UNRRA (Administracja Narodów Zjednoczonych do spraw Pomocy i Odbudowy).
- d) powstały dwa supermocarstwa ZSRR i USA, które stawiały sobie inne cele i stosowały inne metody. Poszczególne kraje przystępowały do jednego lub drugiego obozu – świat stał się dwubiegunowy.**

3. Żelazna kurtyna

- a) w **1946 r. Winston Churchill** (były premier W. Brytanii) podczas przemówienia na uniwersytecie w **Fulton** (USA), stwierdził, że między Szczecinem nad Bałtykiem, a Triestem nad Adriatykiem rozciąga się „**żelazna kurtyna**”, podkreślając izolację krajów, które znalazły się w radzieckiej strefie wpływów
- b) po II wojnie światowej USA zrezygnowały z polityki izolacjonizmu. Nowy prezydent Harry Truman **12.03.1947 r. wprowadził nową doktrynę w amerykańskiej polityce zagranicznej – doktrynę powstrzymywania (containmentu) komunizmu, zwaną doktryną Trumana**. Zakładała ona udzielenie wszelkiej pomocy (finansowej, politycznej i militarnej) państwom i narodom, którym zagrażała komunistyczna mniejszość. Impulsem dla uchwalenia tej doktryny była wojna z komunistami w Grecji i dążenie do podporządkowania Turcji przez ZSRR.
- c) metody realizacji doktryny Trumana:
- **plan Marshalla** – George C. Marshall, sekretarz stanu, USA, który w czerwcu 1947 r. przedstawił Europejski Plan Odbudowy
 - ✓ plan pomocy gospodarczej dla Europy; chciano szybko podnieść poziom życia Europejczyków i dzięki temu powstrzymać rozwój tendencji komunistycznych w zrujnowanych krajach,
 - ✓ realizacja planu lata 1948 – 1951 r.
 - ✓ przystąpiło 16 państw zachodnioeuropejskich, które utworzyły OEEC – Organizację Europejskiej Współpracy Gospodarczej, która koordynowała pomocą,
 - ✓ USA przeznaczył 17 mld \$ udzielając krajom europejskim bezzwrotnej pożyczki (zwrócić pieniądze miały kraje neutralne podczas II wojny). Kraje bloku radzieckiego odrzuciły pomoc pod naciskiem ZSRR,
 - ✓ dzięki pomocy finansowej kraje te w ciągu trzech lat zostały odbudowane i uzyskały poziom rozwoju gosp. sprzed wojny,
 - **utworzenie baz wojskowych, w Europie i poza nią**, które „okrążyły by” ZSRR,
 - **utworzenie NATO** – Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego (4.04.1949 r.),

4. Początki zimnej wojny

a) **zimna wojna** – okres od zakończenia II wojny światowej do rozpadu ZSRR, podczas którego rywalizowały między sobą USA i ZSRR oraz ich sojusznicy na bardzo wielu płaszczyznach. W okresie tym, mimo rywalizacji, nie doszło do otwartej wojny między USA i ZSRR ale nie było też prawdziwego pokoju. Zimną wojnę cechował wyścig zbrojeń, rozbudowa potencjału nuklearnego, rywalizacja dyplomatyczna, wywiadowcza oraz wojna propagandowa.

b) rozbieżności między aliantami w okupowanych Niemczech

- strefy zachodnie – wypełnienie postanowień konferencji poczdamskiej:
 - proces w Norymberdze (20.11.1945 – 1.10.1946)
 - denazyfikacja
 - demonopolizacja – rozbitcie wielkich koncernów Kruppa i IG Farben
 - demokratyzacja – decentralizacja władzy; wybory w poszczególnych landach (landy zachodnie – 9), które wyłoniły parlamenty i rządy krajowe; przekazywanie nowo wybranym władzom części uprawnień państw okupacyjnych
- strefa radziecka:
 - ściganie zbrodniarzy hitlerowskich – proces w Norymberdze
 - wprowadzanie radzieckiego modelu politycznego – powstała Niemiecka Socjalistyczna Partia Jedności (SED) z połączenia KPD i SPD podporządkowana komunistom (KPD – Komunistyczna Partia Niemiec, SPD – Socjaldemokratyczna Partia Niemiec). Inne partie nie uzyskały zgody na działalność.
 - maksymalne wykorzystywanie zasobów w imię spłaty odszkodowań wojennych,
 - przeprowadzenie reformy rolnej i nacjonalizacji przemysłu – początek wprowadzania radzieckiego systemu ekonomicznego.
- 1.01.1947 r. utworzono Bizonię z połączenia strefy brytyjskiej i amerykańskiej. Od 1947 r. w strefach zachodnich rozpoczęto proces uprzemysłowienia Niemiec, wbrew stanowisku ZSRR.
- W czerwcu 1947 r. został ogłoszony plan Marshalla, co pogorszyło stosunki amerykańsko – radzieckie.
- W 1948 r. alianci zachodni zapowiedzieli wspólną politykę wobec Niemiec. Chcieli doprowadzić do uchwalenia konstytucji niemieckiej i odrodzenia demokratycznego państwa. Decyzje te podjęto bez porozumienia z ZSRR co doprowadziło do pogorszenia stosunków między aliantami na terenie Niemiec.
- Dalsze pogorszenie sytuacji nastąpiło na po wprowadzeniu nowej waluty w zachodnich strefach bez uprzedzenia ZSRR, w czerwcu 1948 r.

c) **I kryzys berliński 24.06.1948 – 4.05.1949 r.** Po wymianie waluty Rosjanie ogłosili blokadę zachodnich sektorów Berlina. W odpowiedzi USA i W. Brytania utworzyły „most powietrzny” – dostarczały surowce i żywność do zachodniej części Berlina drogą powietrzną.

d) **W kwietniu 1949 r. powstała Trizonia** – wszystkie trzy strefy zachodnie się połączyły. Miesiąc później uchwalono konstytucję niemiecką. następnie przeprowadzono wybory parlamentarne. **Powstała Republika Federalna Niemiec** (RFN - 21.09. 1949 r.), której kanclerzem został Konrad Adenauer, a 7.10.1949 r. strefa radziecka przekształciła się w Niemiecką Republikę Demokratyczną (NRD)

5. Wojna w Korei 1950 – 1953

a) geneza:

- od 1910 r. Korea była kolonią japońską; na konferencji w Poczdamie zdecydowano, że odzyska niepodległość

- Korea została wyzwolona i okupowana przez wojska radziecko – amerykańskie; linią rozgraniczenia wojsk radziecko – amerykańskich był 38 równoleżnik szerokości geograficznej północnej – na północ od niego znajdowała się radziecka strefa okupacyjna, a na południe – amerykańska
 - dwie drogi rozwoju Korei:
 - ✓ w strefie radzieckiej wprowadzono system rządów i system gospodarczy wzorowany na radzieckim
 - ✓ do strefy amerykańskiej sprowadzono potomka ostatniej dynastii Li Syng – Mana, który stał na czele Tymczasowego Rządu Korei na emigracji
 - od 1947 r. w USA zaczęła obowiązywać doktryna powstrzymywania komunizmu; rząd USA nie chciał dopuścić do przejścia przez ZSRR kontroli nad Południowo – Wschodnią Azją
 - w 1948 r. powstały dwa państwa koreańskie:
 - ✓ **Republika Koreańska** = Korea Południowa (6.05.1948 r.), na czele której stał **Li Syng Man**
 - ✓ **Koreańska Republika Ludowo – Demokratyczna** (KRL-D) = Korea Północna (9.09.1948 r.), na czele której stał **Kim Ir Sen**.
- Oba państwa dążyły do zjednoczenia całej Korei.

b) przebieg – możemy go podzielić na trzy etapy:

- (1) atak wojsk KRL–D na Koreę Południową 25 czerwca 1950 r. Prezydent Korei Południowej zwrócił się o pomoc do OZN. Rada Bezpieczeństwa jej udzieliła wysyłając do Korei armię amerykańską jako żołnierzy ONZ (dowódcą był gen. Mac Arthur)
- (2) 15.09.1950 r. – kontrnatarcie sił Korei Południowej wraz z wojskami amerykańskimi i zajęcie prawie całej KRL – D
- (3) 3.10.1950 r.– przystąpienie do wojny Chin; wojska chińskie zajęły stolicę Korei Południowej – Seul. Po kolejnej ofensywie amerykańskiej linia frontu ustabilizowała się wzdłuż starej linii demarkacyjnej na 38 równoleżniku – powrót do stanu wyjściowego.

c) zakończenie wojny – od 1951 r. do 1953 trwały rokowania pokojowe zakończone układem rozejmowym w **Phanmundżomie** (27.07.1953 r.). uzgodniono, że:

- linia frontu jest granicą między Koreą Północną a Koreą Południową
- powołano Komisję Nadzoru Państw Neutralnych (4 państwa) dla przestrzegania rozejm

6. Wyścig zbrojeń

a) powstanie sojuszy wojskowych

- **4.04.1949 r. powstało NATO** – Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego. Pakt podpisało 12 państw: USA, Kanada, Islandia, Norwegia, Wielka Brytania, Francja, Włochy, Belgia, Holandia, Luksemburg, Dania, Portugalia i Turcja.
- **1955 r. – powstał Układ Warszawski**, który skupiał ZSRR i jego wszystkie państwa satelickie.

b) w 1949 r. ZSRR przeprowadził pierwszą próbę z bronią atomową.